

BAB III

MÉTODOLOGI PANALUNGTIKAN

3.1 Pamarekan

Nu dimaksud *pamarekan* dina ieu panalungtikan ngindung kana istilah *paradigma* nu ditepikeun ku Alwasilah (2008:78), nya éta jenis hiji pola atawa modél sakumaha dina ungkapan “*a paradigm for other to copy*”. Dina panalungtikan, paradigma ngarujuk kana *seperangkat* pranata kapercayaan katut métode-métode nu marenganana. Paradigma mangrupa *distilasi* atawa *ésensi* nu jadi anutan urang salaku panalungtik, ngeunaan dunya katut alam sabudeureunana (kaasup nu teu nyata). Naon nu dipilampah ku hiji jalma (kaasup panalungtikan), teu mungkin lumangsung tanpa didadasaran ku hiji paradigma. Salian ti peranna salaku rujukan jeung *sudut pandang* (puseur panitén), paradigma diperlukeun pikeun ngawatesanan rohang jeung gerak panalungtik. Panalungtik bakal tuhu nuturkeun kisi-kisi *metodologis* luyu jeung paradigma nu dianutna.

Hiji panalungtikan (*research*), dina seuhseuhanana mangrupa usaha pikeun maham fakta sacara rasional-émpiris, nu dipigawé ngaliwatan léngkah-léngkah kagiatan nu tangtu, luyu jeung prosedur nu dipilih tur ditangtukeun ku panalungtik. (Maryaeni, 2005:1). Dina kontéks panalungtikan, pakta téh lain ngan sakadar kanyataan, tapi leuwih condong kana hiji hal (*sesuatu*) anu bisa diténjo, didéngé, dicabak, dirasa, jsté.

Nilik objék nu ditalungtikna, ieu panalungtikan téh mangrupa panalungtikan budaya. Puseur panitén panalungtikan neueul kana perkara

Karinding Kawung salaku artéfak kabudayaan, kalayan udaganana pikeun mikanyaho adeg-pangadeg katut ajén-inajén nu nyangkaruk di jerona.

Dumasar karakteristik panalungtikan nu ngawengku aspék (1) *Terms/Phrases Associated with the Approach*, (2) *Key Concepts Associated with the Approach*, (3) *Theoretical Affiliation*, (4) *Goals*, (5) *Design*, jeung (6) *Data*, panalungtikan budaya leuwih cocog ngagunakeun métode/pamarekan kualitatif.

Di sagigireun éta, pamarekan kualitatif dipaké dina panalungtikan budya ku lantaran panalungtikan widang kabudayaan mah méré lolongkrang anu lega, muka, mekar, sarta moal réngsé dina waktu anu singget. Panalungtikan budaya bakal pakait jeung sakumna aspék kahirupan manusa. (Maryaeni, 2005:5).

Pamarekan kualitatif mangrupa hiji pamahaman nu nyindekel kana hiji métodologi pikeun neuleuman hiji fénoména sosial jeung masalah manusa. Dina ieu pamarekan, panalungtik kudu nyieun gambaran kompléks, naliti kecap-kecap, laporan nu runtut tina pamadegan réspondén, jeung ngalaksanakeun studi dina situasi nu alami. Bogdan jeung Taylor (Maleong, 2007:3), nétélakeun yén métode panaluntikan nu ngagunakeun pamarekan kualitatif, mangrupa prosedur panalungtikan nu ngahasilkeun data déskriptif dina wanguung unggara-unggara tinulis atawa lisan ti jalma-jalma, jeung tina paripolah nu jadi puseur panitén dina panalungtikan.

Numutkeun Sukmadinata (2010:94), panalungtikan nu sipatna kualitatif mibanda tujuan pikeun maham kana fénoména-fénoména sosial tina jihad

(*presfektif*) partisipan. Pamarekan panalungtikan kualitatif dumasar kana pilsapat *konstruktivisme* nu mibanda anggapan yén kanyataan téh *berdimensi jamak* (rinéka), *interaktif*, sarta meredih *interpretasi* (pamahaman), dumasar pangalaman sosial. “*Reality is mulilayer, interactive and shared social experience interpretation by individuals.*” (Mc Millan and Schumacker, dina Sukmadinata 2010:60).

Patalina jeung panalungtikan ‘Karinding Kawung’, *kualitative approach* (pamarekan kualitatif) dianggap luyu digunakeun, lantaran dina prakprakanana panalungtik bakal ancrub kana hiji komunitas sosial, fénoména-fénoména nyata, kontak langsung jeung masarakat salaku répondén, sarta rupa-rupa interprétasi ti respondén, anu kudu didéskripsi, minangka hasil tina kagiatan panalungtikan.

Di sagigireun éta, ieu panalungtikan ogé ngagunakeun pamarekan *heuristik*. Dumasar harti kecapna *heuristik* téh ngandung harti *seni* atawa *élmu* pangaweruh dina nimukeun hiji hal. Éta kecap asalna tina basa Yunani *eureka* nu pihartieunana ‘*pikeun nimukeun*’.

Heuristik jadi hiji pamarekan pikeun ngalakukeun prosés *pencarian ruang kaayaan* (*state space*,) hiji *problema* sacara *selektif* (pinilih). Pamarekan heuristik ngadalikeun prosés néangan nu dilakukeun ku panalungtik, dina jalur nu mibanda kamungkinan hasilna pangmundelna, kalayan teu maliré tarékah séjén anu sakirana ngahambur-hambur waktu. Pamarekan Heuristik nyindekel kana kawanoh panalungtik kana pangaweruh katut struktur nu nyangkaruk dina pasualan anu disanghareupanana (Soewarso, 1982:17).

Heuristik dina ieu panalungtikan digunakeun pikeun nimukeun jeung ngumpulkeun data-data anu diperlukeun. Data-data nu dimaksud, nya éta sakumna data nu sumebar di respondén.

Salian ti pamarekan di luhur, ieu panalungtikan ngagunakeun kajian *hérméneutik* anu dina jaman kiwari dipikawanoh minangka hiji métodologi anu punjul, lain waé dina tradisi kapercayaan/agama (sakumaha awalna), tapi dina disiplin élmu séjén saperti pilsafat, seni, jeung budaya sacara umum. Hérméneutik jadi péso bedah nu seukeut pikeun napsirkeun karya-karya ilmiah atawa sastra, atawa karya-karya dina widang élmu séjén, upamana *humaniora, sains, sajarah, jsté,*, anu sacara langsung atawa teu langsung pasti aya patalina jeung basa salaku unsur budaya.

3.2 Métode Panalungtikan

Métode téh hiji cara, prosedur, atawa téhnik pikeun ngawujudkeun hiji udagan, atawa ngokolakeun hiji hal sacara éfektif jeung éfisién. Métode mangrupa tatapanan praktis nu méré pituduh ngeunaan cara, prosedur, jeung téhnik nu sistematis dina hiji panalungtikan.

Sakumaha anu ditétélakeun dina Bab I, tujuan ieu panalungtikan téh ngawengku opat hal, anu intina nya éta ngaguar salah sahiji kasenian Sunda buhun anu ngaran Karinding, nu ngawengku waditrana (alat/barangna), fungsina, jeung ajén-inajén anu nyangkaruk di jerona. Pikeun ngahontal éta tujuan, ieu panalungtikan ngagunakeun *métode déskriptif*. Tegesna, ieu panalungtikan maksudna lain pikeun ngajawab hiji hipotésis, tapi leuwih museur kana tarékah

ngungkab aspek-aspek *internal* jeung *eksternal* nu bisa ngécskeun masalah nu ditalungtik. Luyu jeung pamadegan nu ditepikeun ku Nasir (2003:35), yén métode déskriptif ngabogaan tujuan pikeun nyieun déskripsi, gambaran, lukisan sacara sistematik, praktual, luyu jeung pakta, sipat-sipat sarta hubungan antar pénoména nu ditalungtik.

Nurutkeun Sukmadinata (2009:72), métode déskriptif mangrupa métode pikeun ngadéskripsikeun atawa ngagambarkeun rupa-rupa fénoména, boh anu sipatna alamiah boh jijieunan atawa rékayasa, kalawan museurkeun ulikanana kana wangun, kagiatan, karakteristik, parobahan, patalina, sasaruuanana, sarta bédana jeung fénoména lianna.

Puseur panitén panalungtikan, neueul kana perkara karinding kawung nu aya (hirup, mekar) di Kacamatan Cinéam, Kabupatén Tasikmalaya, kalayan udaganana pikeun mikanyaho adeg-pangadeg katut ajén-inajén nu nyangkaruk dina ieu kasenian. Ku lantaran kitu, métode déskriptif dina ieu panalungtikan dipaké pikeun dua hal ieu di handap.

- 1) Medar jeung maparkeun kariding nu ngawengku wangunna, alat-bahanna, cara-cara nyieun, nyadakeunana, katut mintonkeunana.
- 2) Maparkeun ajén estétis, jeung filosopisna.

Di sagigireun métode deskriptif, ieu panalungtikan ogé ngagunakeun *métode historis*, anu dina prakprakanana éta métode dipaké pikeun ngaanalisis asal-usul atawa riwayat gelarna waditra karinding, sarta ngaanalisis aspek-aspek séjen anu patalina jeung kasajarahan. Numutkeun Syamsudin (2007:17-19),

métode historis (sajarah) nya éta hiji prosés *pengkajian*, *penjelasan*, jeung *penganalisaan* sacara kritis kana rékaman jeung titinggal mangsa baheula.

Kalayan tinimbangan yén objék panalungtikan (karinding kawung) mangrupa pintonan kasenian anu bisa dirékam, sarta mangrupa barang/waditra titinggal karuhun nu dianggap heubeul (artefak kabudayaan), dina ieu hal métode historis dianggap luyu digunakeun pikeun ieu panalungtikan.

Ngeunaan métode historis, Wood Gray dina Syamsuddin (2007:89) nétélakeun aya genep léngkah kagiatan panalungtikan nu ngagunakeun métode hiostoris, nya éta 1) milih topik anu luyu, 2) ngajujut sakabéh *évidénsi* (bukti) nu *rélevan* jeung topik, 3) nyieun catetan kana hal-hal anu dianggap penting, 4) ngá-evaluasi kalayan gemit jeung kritis data nu dikumpulkeun, 5) nyusun hasil panalungtikan kalawan puguh éntép seureuhna, jeung 6) midangkeun hasil panalungtikan kalawan jéntré ngaliwatan cara anu matak ngirut.

3.2.1. Milih Topik anu Luyu

Dina ieu panalungtikan, topik nu dipilih nya éta ‘Karinding Kawung’. Lian ti mangrupa barang (waditra) titinggal budaya, karinding kawung mangrupa wangun kasenian nu bisa dipagelarkeun minangka hiji pintonan. Ieu topik dipilih, ku lantaran aya anggapan geus beuki saeutik urang sunda anu wanoh kana karinding kawung, boh kana waditrana (barangna) boh kana senina (wangun pintonanna). Dina mangsa kiwari, karinding kawung hususna di Cinéam hirup-huripna méh teu kapaliré.

3.2.2 Ngajujut Sakabéh Évidénsi (Bukti) nu Rélevan jeung Topik

Dina léngkah ieu, panalungtik néangan jeung ngumpulkeun data nu patalina jeung objék panalungtikan, di antarana buku-buku nu rélevan, tokoh/seniman nu kompetén tur masih kénéh gedé perhatianana kana masalah nu ditalungtik, jeung néangan hal-hal penting séjén nu mangrupa data pangrojong kana ieu panalungtikan.

3.2.3 Nyieun Catetan Hal-Hal nu Dianggap Penting

Hal-hal penting nu kapanggih sajero lumangsungna kagiatan panalungtikan, perlu dicatet didokuméntasikeun pikeun nyinkahan ayana data-data *bias/samar*, atawa asupna anggapan-anggapan nu sifatna subjéktif ti panalungtik. Dina tahapan ieu, panalungtik nyatet atawa ngarékam hasil wawancara, motrét (ngadokuméntasikeun) sakabéh peristiwa/data nu kapanggih.

3.2.4 Ngaévaluasi Data nu Dikumpulkeun kalayan Gemet jeung Kritis

Sabadana data dikumpulkeun, perlu ayana panitén anu daria pikeun mikanyaho data mana anu bener-bener rélevan tur ngarojong kana panalungtikan karinding kawung di Cinéam. Data *diklasifikasi* (dipasing-pasing) dumasar jenisna, nara sumberna, atawa hal séjén numutkeun tinimbangan panalungtik. Sangggeus kitu, data nu kapanggih di lapangan téh diolah, disandingkeun sarta dibandingkeun jeung data atawa informasi nu nyampak (geus aya saméméhna), nu aya patalina jeung ieu panalungtikan.

3.2.5 Nyusun Hasil Panalungtikan kalayan Puguh Éntép Seureuhna

Sabadana data jeung informasi diolah, panalungtik nyusun laporan hasil panalungtikan dina wangun tulisan anu sistematis, nyoko kana aturan baku *Penulisan Karya Ilmiah* pikeun mahasiswa Universitas Pendidikan Indonésia (UPI) Bandung taun 2011.

3.2.6 Midangkeun Hasil Panalungtikan Kalawan Jéntré Ngaliwatan Cara anu Matak Ngirut

Dina tahap ieu, luyu jeung pameredih perkuliahan di *Sekolah Pascasarjana* (SPs UPI) Bandung, panalungtik nyusun hasil panalungtikan dina wangun **Tésis** anu judulna “Karinding Kawung (Kajian Hérméneutik kana Seni Tradisional di Cinéam)”. Sangkan leuwih ngirut, pidangan hasil panalungtikan dilengkepan ku gambar-gambar (potré), lampiran hasil wawancara, jeung CD hasil rékaman.

3.3 Instrumén Panalungtikan

Instrumén panalungtikan anu digunakeun pikeun ngarojong téhnik ngumpulkeun data dina ieu panalungtikan, nya éta **lambar obsérvasi** jeung **daptar patalékan**. Lambar obsérvasi digunakeun pikeun ngumpulkeun data ngaliwatan téhnik obsérvasi, sedengkeun daptar patalékan dijadikeun tatapakan dina ngalaksanakeun wawancara terbuka jeung sumber data (nara sumber). Instrumén panalungtikan anu dimaksud bisa dititénan dina lampiran ieu tésis.

3.4 Téhnik Panalungtikan

Sacara umum téhnik panalungtikan anu digunakeun dina nalungtik perkara Karinding Kawung di Kacamatan Cinéam téh ngawengku opat hal ieu di handap.

1) Obsérvasi

Obsérvasi atawa *studi lapangan*, nya éta téhnik nu digunakeun pikeun maluruh jeung ngumpulkeun rupaning data nu patalina jeung panalungtikan, langsung ka lokasi (tempat) nu raket patalina jeung objék nu ditalungtik.

2) Wawancara

Wawancara mangrupa téhnik maluruh jeung ngumpulkeun data, langsung ti jalma nu dianggap kompetén dina widang nu ditalungtik, ngaliwatan tanya jawab nu geus diatur dina *format* wawancara (wawancara tertutup), atawa ngaliwatan ngobrol biasa (wawancara terbuka)

3) Ngarékam

Ngarékam minangka cara pikeun meunangkeun data ngagunakeun alat rékam (*reccorder*), boh ngarekam sora wungkul (*audio reccorder*) boh ngarékam jeung gambarna (*video reccorder*). Dina ieu panalungtikan digunakeun duanana, audio reccorder jeung video reccorder.

4) Analisis Data

Téhnik analisis data digunakeun pikeun ngolah, nitén, jeung ngaanalisis data anu geus dikumpulkeun dina raraga nimukeun hubunganana jeung jejer pasualan anu ditalungtik.

3.5 Data jeung Sumber Data Panalungtikan

Data dina ieu panalungtikan nya éta waditra karinding nu ngawengku wujud barangna, lalaguanana, jeung fungsi sosialna. Data panalungtikan nu dimaksud, diwatesanan ngan karinding kawung (jenis karinding nu dijieuunna tina palapah kawung), nu masih kénéh aya di wewengkon Kacamatan Cinéam, Kabupatén Tasikmalaya.

Nu jadi sumber data ieu panalungtikan, di antarana paratokoh/seniman karinding, jalma-jalma nu kompetén méré informasi (data) nu diperlukeun, jeung literatur-literatur nu aya kaitanana jeung perkara karinding, boh nu mangrupa buku, boh nu sumebar dina média séjén, kaasup dina internét.

3.6 Prosedur Panalungtikan

Karinding kawung minangka *artéfak* budaya, dijadikeun puseur panitén dina ieu panalungtikan, sedengkeun aspék *sosial-budaya* dijadikeun pangdeudeulna. Prosedur panalungtikanana ngagunakeun téhnik *analisis interaktif*. Numutkeun Miles jeung Huberman (1992:16), téhnik analisis interaktif téh nya éta analisis data anu ngawengku galur kagiatan: *réduksi data, midangkeun data, nyindekkeun katut vérifikasi*, nu dilaksanakaeun dina waktu anu sarua

(bareng). Data anu geus dikumpulkeun jeung diréduksi, satuluyna dianalisis dumasar léngkah-léngkah kagiatan sakumaha nu digambarkeun dina bagan ieu di handap.

